BUCOVINA ÎN AMINTIRILE SCRIITORULUI ŞI ARTISTULUI PLASTIC PARTENIE MASICHIEVICI (SFÂRŞITUL SECOLULUI AL XIX-LEA – ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA)

ILIE LUCEAC

Die Bukowina in den Erinnerungen des Schriftstellers und Bildhauers Partenie Masichievici (Ende des 19. – Anfang des 20. Jahrhunderts)

(*Zusammenfassung*)*

Im vorliegenden Beitrag präsentiert Ilie Luceac eine weniger bekannte Persönlichkeit – Partenie Masichievici (1887–1952) – und sein literarisches Werk, besonders das memorialistische. Der Verfasser beginnt mit der Kunst- und Buchausstellung *Partenie Masichievici (1887–1952) und Hortensia Masichievici-Mişu*, die zwischen dem 6. und dem 12. April 2009 stattfand. Damals wurden sowohl die Werke von Hortensia Masichievici-Mişu, als auch die Bücher ihres Vaters, Partenie Masichievici, gewesener Generalsekretär der Czernowitzer Handels- und Gewerbekammer in der Zwischenkriegszeit, ausgestellt. Es ging um die folgenden Bücher: *Egül*, *Ausgewählte Gedichte mit Aquarellen des Autors* und *Aus meinem Leben*. Diese wurden von Puia Hortensia Masichievici-Mişu (1917–2010) übersetzt und im Anima-Verlag Bukarest veröffentlicht: die ersten zwei im Jahre 2005 und die Memoirenbände im Jahre 2009.

Das Werk *Aus meinem Leben*, wovon dieser Beitrag eigentlich berichtet, bezieht sich auf die Periode bis zum Anfang des ersten Weltkriegs und enthüllt einen weniger bekannten Teil der Geschichte der Bukowina. Eine Übersetztung des Buches ins Rumänische und eine Veröffentlichung derselben werden immer noch erwartet.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Partenie Masichievici, Bildhauer, Memorialistik.

Cu patru ani şi jumătate în urmă, în Sala Galateca a Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti, cu concursul Editurii Anima, fondată în 1990 în capitala României, a avut loc o *Expoziţie de (c)arte(ap)arte: Partenie Masichievici (1887–1952) şi Hortensia Masichievici-Mişu*. Manifestarea, care s-a desfăşurat

* Traducerea: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXI**, *2* (43), p. 455–463, Bucureşti, 2014

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

între 6 şi 12 aprilie 2009, a constituit de fapt o triplă expoziţie: cea a artiştilor plastici Partenie Masichievici şi Hortensia Masichievici-Mişu, dar şi a Editurii Anima, care a dorit să ofere publicului bucureştean un adevărat eveniment cultural de suflet. Şi a reuşit.

În cadrul Expoziţiei amintite, au fost prezentate, pe lângă lucrările Hortensiei Masichievici-Mişu, şi cărţile tatălui ei, Partenie Masichievici, fost secretar general al Camerei de Comerţ şi Industrie din Cernăuţi în perioada interbelică.

Partenie Masichievici a fost cu adevărat un om dăruit cu har. Şcoala pe care a făcut-o la vremea sa i-a oferit posibilitatea să se afirme profesional în câteva domenii artistice. El s-a născut la Cuciurul Mare, localitate de lângă Cernăuţi, Bucovina (astăzi regiunea Cernăuţi, Ucraina) la 7 februarie 1887, în familia preotului ortodox Ilie Masichievici. Partenie urmează şcoala primară la Carapciu pe Ceremuş, apoi Liceul german la Cernăuţi (pe timpul acela încă nu se numea Liceul „Aron Pumnul") şi Facultatea de Drept a Universităţii Francisco-Josefine din capitala Bucovinei istorice. Nu se opreşte aici. Va urma, mai târziu, şi Conservatorul din Cernăuţi, unde studiază compoziţia, armonia şi contrapunctul. Partenie Masichievici a fost şi un filatelist pasionat. Iată ce scrie fiica sa, Hortensia: „Era deosebit de dotat şi pentru alte ramuri artistice: în afară de muzică, era pasionat şi de pictură, dar un curs de desen va urma abia mai târziu"[1].

Într-adevăr, prin anii 1928–1930, s-a înscris la un curs de desen şi pictură, care se putea realiza prin corespondenţă. Cursul, intitulat „Mal- und Zeichen-Unterricht GmbH, Berlin", prevedea o serie de manuale ce cuprindeau temele de lucru acasă. Desenele executate erau trimise la Berlin, de unde se întorceau corectate, cu observaţii critice, aprecieri şi note respective[2]. Partenie Masichievici a urmat acest curs până în 1933. Cunoştinţele acumulate i-au prins bine, mai ales în lagărele de strămutare prin care a trecut, unde desenul şi pictura îl făceau să mai uite de starea sufletească apăsătoare, provocată de neliniştile, spaimele şi aşteptările prelungite.

Ceea ce a reuşit să facă fiica Puia Hortensia pentru tatăl ei, Partenie, este nu numai un lucru nobil în numele artei plastice româneşti, ci şi o reparaţie de suflet, scoţând astfel din anonimat frumoasele lucrări de grafică şi acuarele ale lui Partenie Masichievici, care a fost un artist polivalent, scriind concomitent poezie, proză, compunând muzică şi făcând pictură. Referindu-se la *Albumul* lui Partenie Masichievici, *Skizzenblätter aus den Jahren 1940–1941* [Schiţe din taberele de strămutare 1940–1941], una dintre admiratoarele operei artistului scrie: „Când am văzut aceste schiţe, am avut, pentru primul moment, o mare bucurie: am avut bucuria să reîntâlnesc chipuri de oameni purtând amprenta unei lumi în care

[1] Partenie Masichievici, *Skizzenblätter aus den Jahren 1940–1941. Schiţe din taberele de strămutare. Album*, ediţie bilingvă; *Prefaţă* de D. Vatamaniuc; *Introducere* de Hortensia Masichievici-Mişu, *Postfaţă* de Horst Fassel, traducere în limba română de Suzana Holan, Bucureşti, Editura Anima, 2006, p. 19.

[2] *Ibidem*,

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

valorile supreme erau pentru toţi – intelectuali, meseriaşi sau ţărani; români, ruteni sau germani – demnitatea, onoarea, temeinicia, seriozitatea, omenia. În următorul moment însă, am avut o teribilă strângere de inimă: oamenii aceştia au fost portretizaţi – am putea spune – la o secundă după ce lumea lor se scufundase. Deşi pe chipurile lor se citeau deja umbrele îngrijorării sau ale consternării, ei poate nici nu îşi dădeau seama încă prea bine de anvergura tragediei pe care o trăiau. Nu ştiau că din acea lume de unde proveneau nu mai rămăsese decât exact atât: amprenta ei pe chipurile lor"[3], mărturiseşte doamna Suzana Holan, directoarea Editurii Anima, unde a văzut lumina tiparului albumul amintit, în care găsim o lume trecută demult de apele Stixului, dar imortalizată în figuri şi chipuri de „oameni care au fost" şi pe ale căror feţe sunt imprimate frământările şi sentimentul dezolant al tragediei umane de care au avut parte, în virtutea vicisitudinilor istoriei. Admirând portretistica grafică a lui Partenie Masichievici avem impresia că suntem martorii unui memorial ce cuprinde o lume care mai poartă doar parfumul amintirilor.

Pentru istoria Bucovinei din perioada celor două războaie mondiale ale secolului al XX-lea, *Albumul* lui Partenie Masichievici este o cronică inedită şi extrem de valoroasă.

Unele schiţe de portret, care poartă numele prototipului, ca, de exemplu, Bohatyretz, Vasilovici, Colibaba, Kajetanowicz, ing. Losert şi altele, sunt nume care apar în contextul istoriei Bucovinei din perioada premergătoare Primului Război Mondial. Celelalte nume sunt pentru noi, din păcate, necunoscute. Printre refugiaţii strămutaţi erau şi basarabeni, pe care cu atât mai mult nu avem cum să-i identificăm. Cercetătorul german Horst Fassel, în postfaţa *Albumului*, intitulată *Strămutare din şi reîntoarcere în România (1940–1941)*, scrie: „Este neîndoielnic că imaginile nu pot suplini cunoaşterea destinelor individuale, dar ele se constituie într-o cronică a însingurării"[4]. Într-adevăr, „o cronică a însingurării", a tristeţii, care întregeşte întrucâtva o pagină nefastă din istoria bucovinenilor trecuţi prin drama umană a înstrăinării de locurile natale şi a plecării lor în necunoscut, în aşa-zisa strămutare, care a zdruncinat destinele a zeci şi zeci de familii bucovinene.

Doar fiica sa, Puia Hortensia mai putea şti ce picturi şi compoziţii muzicale ale lui Partenie s-au pierdut peste ani. Şi tot ea este aceea care a reuşit să salveze câteva din scrierile de mai târziu ale tatălui ei. Este vorba despre cărţile intitulate *Egül (*Laeri*)*, *Aus meinem Leben* (Din viaţa mea) şi *Ausgewählte Gedichte mit Aquarellen des Autors* (Poezii alese cu acuarele de autor). Sigur că toate aceste lucrări au fost îngrijite, traduse, ordonate şi tipărite de regretata Puia Hortensia Masichievici-Mişu (1917–2010), cu concursul Editurii Anima din Bucureşti.

Aşadar, în anul 2005, la Editura Anima din Bucureşti, prin strădania Hortensiei, apar două cărţi ale lui Partenie Masichievici, si anume, *Egül. Eine Kurzgeschichte zu meinem sieben Scherenschnitten* (Laeri. O scurtă poveste la cele

[3] *Ibidem*, coperta a 4-a a albumului.

[4] Horst Fassel, *Strămutare din şi reîntoarcere în România (1940–1941)*, în Partenie Masichievici, *Skizzenblätter aus* *1*, p. 131.

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

şapte siluete ale mele)[5] şi *Ausgewählte Gedichte mit Aquarellen des Autors* (Poezii alese cu acuarele de autor)[6].

Printre celelalte cărţi prezentate în cadrul *Expoziţiei de (c)arte (ap)arte* din Bucureşti un loc de cinste a revenit cărţilor bucovineanului Partenie Masichievici. Primul volum, *Ausgewählte Gedichte mit Aquarellen des Autors* (Poezii alese cu acuarele de autor), este o carte de versuri scrise de autor în limba germană, pe parcursul anilor, în diferite momente. În tot cazul, întâlnim poezii cum este piesa *Was mir die Blumen sagten* (Ce mi-au spus florile), redactată în 1908, dar şi poezia *Weihnachtstrinklied* (Colind de Crăciun), care datează din 1946. Cartea este dedicată fiicelor autorului, Carmen şi Hortensia. Poeziile sunt cuprinse în patru capitole: *Erinnerungen, Andere späte Blüten, Balladen, Übersetzungen*. Ultimul capitol, *Übersetzungen,* include două piese interesante: poezia *Mein Grossvater/ Bunicul meu*, tradusă de Partenie Masichievici din germană în română şi poezia care încheie volumul, o traducere în germană a poeziei lui George Topârceanu, *Acceleratul* (*Der Schnellzug*). Cartea este ilustrată cu unsprezece acuarele color, executate de către autor.

Cea de-a doua carte care a fost prezentată la *Expoziţia* din Bucureşti poartă titlul *Egül. Eine Kurzgeschichte zu meinem sieben Scherenschnitten/Laeri. O scurtă poveste la cele şapte ilustraţii ale mele realizate în tehnica siluetelor decupate din hârtie*. Textul cărţii apare în pagini paralele: germană şi română. Scris de către Partenie în limba germană, textul a fost tradus de către fiica sa, Hortensia Masichievici-Mişu. Povestea rămâne frumoasă numai dacă vom şti să citim corect numele lui Laeri. Autorul ne îndeamnă să facem acest lucru. Cartea lui Partenie Masichievici, cu textul la cele şapte siluete de autor este o realitate în plus la talentul său de pictor şi scriitor. Grafica ce secondează textul literar imprimă eleganţă şi mister poveştii intitulate *Laeri*. Traducerea textului este realizată într-o limbă română elegantă, care încântă şi atrage cititorul de toate vârstele. Hortensia a făcut pentru tatăl său un lucru esenţial: ea a reuşit să scoată din anonimat o parte din opera sa artistică, impunându-i numele în circuitul valorilor culturale pe care le-a dat Bucovina.

Într-o prezentare din 1994 a doi colaboratori de la Editura Wilhelm Fink din München, şi anume, Amy Colin şi Alfred Kittner, care au editat *Versunkene Dichtung der Bukowina*, citim despre Partenie Masichievici că el „şi-a făcut un nume şi în calitate de compozitor, pictor şi poet. A compus valsuri şi hore, a participat la expoziţii locale, cu lucrări originale realizate în tehnica siluetelor decupate din hârtie neagră şi a scris [în limba germană] poezii şi schiţe

[5] Partenie Masichievici, *Egül. Eine Kurzgeschichte zu meinem sieben Scherenschnitten./ Laeri. O scurtă poveste la cele şapte ilustraţii ale mele realizate în tehnica siluetelor decupate din hârtie*, ediţie bilingvă, Bucureşti, Editura Anima, 2005, 49 p.

[6] Partenie Masichievici, *Ausgewählte Gedichte mit Aquarellen des Autors* (poezii alese cu acuarele de autor)

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

autobiografice, care evocă viaţa din Bucovina în perioada dinaintea Primului Război Mondial"[7].

Cât priveşte *Memoriile* lui Partenie Masichievici, ele constituie subiectul intervenţiei noastre de astăzi.

Intitulate *Aus meinem Leben* (Din viaţa mea)[8], prima parte a memoriilor a fost tradusă de către fiica scriitorului, Puia Hortensia Masichievici-Mişu. Această primă parte a cărţii cuprinde copilăria scriitorului, pe care acesta şi-a petrecut-o în Bucovina şi acoperă perioada dintre anii 1890 şi 1900. În celelalte patru părţi, care nu au fost traduse din limba germană, povestirea continuă până la începutul Primului Război Mondial. Regretăm că cititorul de limbă română nu poate lua cunoştinţă de perioada primelor două decenii din viaţa Bucovinei de până la începutul primei conflagraţii mondiale, descrisă de Partenie Masichievici.

Editura Anima din Bucureşti şi-a făcut o datorie de onoare publicând, în 2009, atât varianta germană, integrală, a memoriilor lui Partenie Masichievici, cât şi versiunea în limba română a primei părţi, *Din viaţa mea. Prima parte. Copilăria*, realizată în condiţii excelente de Hortensia Masichievici-Mişu. Această primă parte a cărţii cuprinde *Copilăria şi adolescenţa* autorului. Ea este împărţită în două capitole: primul se intitulează *Copilăria* şi cel de al doilea – *Băiat mare*.

Cartea se deschide cu o dedicaţie foarte frumoasă a autorului pentru fiica sa. Iată textul acestei dedicaţii: *„Dragă Puia!/Mi-am aplecat urechea la a ta dorinţă/ Şi am ales din lungul şir de amintiri/Ce-a fost frumos, ce-a fost cu suferinţă/O lume de portrete şi trăiri./Tata"*[9]. Aceeaşi notă melancolică o întâlnim şi în cuvântul călăuzitor la carte al Hortensiei, intitulat *Tatăl meu.* Ea scrie următoarele: „De ce povestesc eu aici despre o viaţă distrusă de destin? O fac doar pentru a arăta că un spirit creator nici în împrejurările cele mai potrivnice nu poate fi redus la tăcere. În vremurile acelea, în anii războiului şi în cei ce i-au urmat, părinţii mei au trăit într-o aspră sărăcie. Îşi pierduseră tot avutul, le era imposibil să mai recupereze ceva. Tata nu mai avea pian, nici pensule, nici vopsele, dar îi rămăsese un lucru de preţ: amintirile... A luat creion şi hârtie şi şi-a chemat amintirile să se desfăşoare, ca într-un film, în faţa ochilor lui. Aşa a refăcut, imagine cu imagine, pagină cu pagină, viaţa de altădată. Copilăria, tinereţea, maturitatea – toate învăluite în felul de a vedea, în felul de a concepe viaţa pe atunci. O lume dispărută, o lume pierdută, scufundată în uitare a fost readusă la viaţă"[10].

Ca să înţelegem cât de pasionat de artă a fost Partenie Masichievici, vom cita o amintire a fiicei sale din perioada când familia încă era întregită. Iată cum descrie

[7] Amy Colin und Alfred Kittner, *Versunkene Dichtung der Bukowina*, München, Wilhelm Fink Verlag, 1994, 422 p. + 1 hartă. Vezi în Partenie Masichievici, *Egül. Eine Kurzgeschichte zu meinem sieben Scherenschnitten* (Laeri. O scurtă poveste la cele şapte siluete ale mele), coperta 3.

[8] Partenie Masichievici, *Aus meinem Leben Jugenderinnerungen*, (Din viaţa mea. Amintiri din tinereţe), Bukarest, Anima Verlag, 2009.

[9] Partenie Masichievici, *Din viaţa mea. Prima parte. Copilăria*, Bucureşti, Editura Anima, 2009, p. 9 (în continuare, se va cita: Partenie Masichievici, *Din viaţa mea. Prima parte*).

[10] *Ibidem*,

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

ea activitatea de zi cu zi a tatălui ei: „După o zi grea de muncă, tata se grăbea să ajungă acasă, pentru ca, după un prânz bun şi după o scurtă odihnă, să se aşeze la masa de lucru sau la pian, unde, până târziu în noapte, desena, picta sau compunea muzică. Apăreau de sub mâna lui studii de flori, peisaje, naturi moarte, dar şi cópii după pictori cunoscuţi, apăreau compoziţii muzicale: nocturne, lieduri, hore, un început de simfonie, precum şi un început de operă"[11]. Toate acestea nu le mai avem astăzi, s-au pierdut în noianul vremurilor. Am rămas însă, graţie fiicei sale Puia Hortensia, cu amintirile lui Partenie Masichievici.

Prin 2004–2005, când realizam interviul cu doamna Hortensia Masichievici-Mişu, publicat ulterior în revista „Glasul Bucovinei"[12] (atunci era în viaţă şi regretatul Nicolae Mişu, soţul artistei, descendent dintr-o veche familie de diplomaţi), am avut posibilitatea să văd mai multe portrete din *Caietul de schiţe* al tatălui ei. Doamna Hortensia intenţiona încă de pe atunci să le publice, idee care s-a înfăptuit în 2006, odată cu apariţia albumului.

Dacă nu ar fi închis ochii pentru totdeauna în septembrie 1952, Partenie Masichievici ar fi reuşit, poate, să-şi scrie memoriile până în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial. Oricum, ce ne-a lăsat autorul scris în cartea sa este o perioadă care acoperă ultimul deceniu al secolului al XIX-lea şi primele două decenii ale secolului al XX-lea. Nu prea avem memorialişti pentru Bucovina din această perioadă, cu excepţia lui Victor Morariu, Aurel Morariu, Leca Morariu, Constantin Morariu (*Cursul vieţii mele. Memorii*), Simeon Florea Marian sau Emanuil Grigorovitza. Memoriile lui Dragoş Vitencu acoperă o perioadă puţin mai târzie. De aceea, cartea lui Partenie Masichievici este extrem de valoroasă pentru această perioadă şi nu numai. Luând cunoştinţă de opera sa, putem afirma cu certitudine că scriitorul despre care nu ştiam până acum nimic, s-a întors acasă, în Bucovina. Amintirile sale sunt în stilul scrierilor lui Iraclie Porumbescu sau Constantin Morariu. Şi nu e întâmplător acest lucru, deoarece Partenie Masichievici a fost şi el fiu de preot. În memoriile sale, el descrie evenimente şi locuri, cu personaje şi situaţii concrete din Bucovina sfârşitului de secol al XIX-lea.

Evenimentele devin vii sub peniţa povestitorului, încât aflăm lucruri interesante despre satul Cuciurul Mare, de lângă Cernăuţi, unde a văzut lumina zilei scriitorul, iar apoi este descrisă frumoasa comună Văşcăuţi, unde a fost mutat cu serviciul tatăl său, vrednicul şi harnicul preot ortodox Ilie Masichievici. La Văşcăuţi, de exemplu, în lipsa unei case parohiale, familia preotului a locuit într-o casă din curtea castelului Petrino. Acest nume se asociază în conştiinţa noastră cu oamenii şi timpurile de pe vremea descendenţilor familiei Petrino, în sânul căreia s-a născut poetul Dimitrie Petrino. Petrineştii erau înrudiţi pe linie maternă cu Hurmuzăcheştii, prin mama poetului, Eufrosinia Petrino, născută Hurmuzaki.

[11] *Ibidem*, p. 6.

[12] Ilie Luceac, *„Dincolo de spectacolul lumii..." cu Hortensia Masichievici-Mişu – artist plastic*, în „Glasul Bucovinei", Revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi – Bucureşti, anul XII, nr. 2 (46), 2005, p. 7–2

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

Amintirile lui Partenie Masichievici sunt pătrunse de un lirism copleşitor. Acest lucru nu este întâmplător, povestitorul era şi poet şi compozitor. Cele mai frumoase pagini ale primei părţi, *Copilăria*, din memoriile lui Partenie Masichievici cuprind perioada cernăuţeană, când băiatul a fost „înscris în clasa a treia a şcolii primare româneşti, care se află lângă vechiul teatru al oraşului..."[13]. Este vorba despre şcoala primară de stat, National Hauptschule (Şcoala primară ortodoxă orientală), în care a învăţat şi Eminescu. Clădirea acestei şcoli s-a păstrat până în zilele noastre. La Cernăuţi, micul Partenie a stat în gazdă la unchiul său, Teodor Tarnavschi, nimeni altul decât cunoscutul profesor de mai târziu, de la Facultatea de Teologie din cadrul Universităţii cernăuţene, dr. Teodor Tarnavschi. Frumoase sunt şi amintirile în care autorul descrie călătoriile sale cu părinţii la Cernăuţi, fie cu trăsura, fie mai târziu cu trenul. Partenie Masichievici îşi aduce aminte că „la Cernăuţi, atunci când veneam cu trăsura, ne opream la hotelul Weiss din Ringplatz, care avea grajduri şi remize pentru adăpostirea cailor şi trăsurilor. Câţiva ani mai târziu, aceste instalaţii «bătrâneşti» au cedat locul altora, conform noilor cerinţe ale vremurilor. În locul hotelului «Moldavie» de alături, care a fost demolat, a fost ridicată clădirea impunătoare a Casei de Economii a Bucovinei, iar după câţiva ani, clădirea în care îşi desfăşura activitatea hotelul Weiss a devenit Casa Naţională Română"[14].

Partenie Masichievici, având o fire artistică deosebită, ne-a lăsat nişte pagini foarte frumoase în care descrie ambianţa fermecătoare a sărbătorilor de Crăciun şi Paşte, aşa cum le-a reţinut el din copilărie. Toate pregătirile care se făceau, cumpărăturile care se aduceau de la Cernăuţi, apoi toată bucuria aşteptării sărbătorilor de Sfântul Nicolae şi a celor din seara Crăciunului, cu colinde şi urări de sănătate este descrisă cu multă duioşie de către autor. Ceremonia împodobirii bradului de Crăciun, cântecele de leagăn şi mirosul de aer sfânt al sărbătorilor de iarnă în Bucovina sunt descrise miraculos. În ziua de astăzi, un copil nu mai are posibilitatea să simtă cu adevărat parfumul acestor sărbători. Descrierea lor în cartea lui Masichievici aparţine perioadei de până la venirea sa în şcoala de la Cernăuţi. Cartea ne convinge, o dată în plus, că lucrurile scrise cu suflet rămân mereu frumoase peste timp.

În cartea lui Masichievici găsim informaţii şi despre cofetăria Filacinski, de lângă biserica catolică, care mai târziu a devenit cofetăria Kuharcik, despre toate bunătăţile alimentare care se aduceau în Cernăuţi tocmai de la Viena, ca, de exemplu, brânza Emmenthaler, sardelele, crenvurştii etc., sau despre magazinul Ştefan Găină din perioada interbelică, pe atunci cel mai mare magazin de coloniale din oraş, situat în Ringplatz, mai târziu Piaţa Unirii, astăzi Piaţa Centrală. Aflăm lucruri interesante, de asemenea, şi despre Piaţa Elisabeta, mai târziu Vasile Alecsandri, astăzi Piaţa Teatrului, despre Palatul Justiţiei, clădirea Camerei de Comerţ, noul Teatru Orăşenesc, Casa Naţională Evreiască, ca şi despre celelalte

[13] Partenie Masichievici, *Din viaţa mea. Prima parte*, p. 64.
[14] *Ibidem*.

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

edificii arhitecturale din ansamblul Pieței Teatrului, care s-au construit mai târziu. În general, această piață a devenit, după anul 1906, una dintre cele mai frumoase piețe ale orașului, cu celebra „grădină englezească".

O amintire din vremea în care autorul încă nu frecventa școala din Cernăuți este foarte interesantă pentru cititorul de astăzi: dezvelirea monumentului dr. Constantin Tomașciuc, străunchiul lui Partenie Masichievici. Acest eveniment cultural, care s-a desfășurat în Grădina Publică (astăzi, Parcul Șevcenko) din Cernăuți, a sensibilizat publicul din capitala Bucovinei. Cititorul bucovinean de astăzi poate lua cunoștință nu numai de faptul cum a fost înveșnicită amintirea despre primul rector al Universității Francisco-Josefine din capitala Bucovinei istorice, înființată în 1875, dar poate afla detalii și de la manifestarea de dezvelire a monumentului.

În amintirile lui Partenie Masichievici este evocată prietenia preotului Ilie Masichievici, tatăl lui Partenie, cu consilierul judecătoresc din Cernăuți, dr. Erast Mandyczewski. Din acest fragment, aflăm cum părintele Masichievici îl roagă pe Erast Mandyczewski să intervină pe lângă fratele său, celebrul profesor de la Conservatorul din Viena, dr. Eusebiu Mandyczewski, pentru ca acesta să-i aleagă un pian modern, cu coadă (Stutzfluegel). În interiorul acestui pian, care a ajuns la familia Masichievici, la o extremitate a lui era iscălitura *manu propria* a dr. Eusebiu Mandyczewski. E vorba de pianul pe care l-a și desenat Partenie în frumoasa acuarelă intitulată *Pianul nostru* și despre care a scris Puia Hortensia în zguduitoarea povestire *Destinul unui pian*. Autoarea povestirii, invocând perioada anului 1940, își aduce aminte următoarele: „... Apoi a venit ziua despărțirii definitive. Pianul a fost vândut, pentru câteva ruble, unui nacialnik. Atmosfera era a unei camere în care moare cineva. Oamenii străini, puternici, brutali, au apucat pianul și l-au dus. Un sicriu! Înăuntrul lui se afla o parte a vieții mele"[15]. Părintele Ilie Masichievici era cunoscut și cu domnișoara Kathi Mandyczewski, sora profesorului de la Conservatorul din Viena, în a cărei casă elevul Partenie făcea de două ori pe săptămână pianul.

Interesantă este și descrierea procesiunilor care aveau loc la sărbătoarea Iordanului în Cernăuți. Autorul amintirilor admira desfășurarea sărbătorii de pe podul din fața Pieței Teatrului vechi, numit astăzi podul turcesc, de unde se auzeau foarte bine sunetele fanfarei militare, care cânta marșul *Doppeladler*. În sunetele muzicii, urma o întreagă procesiune a stărilor sociale, care se îndreptau spre Fântâna Turcească pentru a-și ocupa fiecare locul stabilit. Imediat după cortegiul fețelor bisericești, venea președintele landului (Landespräsident) și căpitanul landului (Landshauptmann), iar după ei urmau toate celelalte autorități ale statului. Frumusețea acestor descrieri o găsim imortalizată în albumul lui Franz Xavier Knapp, în impresionanta pictură intitulată *Sfințirea apei în Cernăuți la serbarea Arătării Domnului* (Iordanul). Interesant că Masichievici nu mai vorbește de

[15] Hortensia Masichievici-Misu, *Destinul unui pian*, în *Microbul și alte povestiri adevărate*, București, Editur

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)

Biserica Adormirii Maicii Domnului, care străjuia cândva muchia dealului din stânga podului turcesc (dacă priveşti din vale) şi care, la timpul său, era numită biserica de la marginea Seliştei, ctitorită din dania voievodului Nicolae Mavrocordat. Duioase sunt amintirile lui Partenie Masichievici şi despre profesorul de matematică de mai târziu, Ştefan Nosievici, învăţător pe atunci la şcoala primară românească, pe care o urma autorul în Cernăuţi.

Referindu-se la perioada austriacă din Bucovina, atunci când scriitorul s-a format ca intelectual, Partenie Masichievici face o remarcă semnificativă, consemnând că „acea epocă nu a fost doar pentru mine, copilul de atunci, una «de aur». Comparând-o cu vremurile ce au urmat, ar putea fi numită «de aur» şi pentru contemporanii mei, fiindcă, pe atunci, domnea în general, printre oameni, o stare de bine şi de mulţumire, cum nu am văzut mai târziu, în special după Primul Război Mondial. Înainte de toate, era asigurată juridic siguranţa individului. Fiecare îşi vedea liniştit de meseria şi munca sa, putea să-şi câştige pâinea de toate zilele, iar cu o oarecare hărnicie, putea chiar să câştige bine, iar după o muncă cinstită de o viaţă, putea să se aştepte în linişte la un amurg al vieţii lipsit de griji şi îndestulat, adică, în genere, frumos. De abuzuri însă, de orice natură ar fi fost ele, era întotdeauna apărat de legi şi de autorităţi. Aşa era organizată viaţa într-un stat aflat la un înalt nivel de civilizaţie şi condus în mod înţelept”[16].

Incontestabil că celelalte patru părţi ale memoriilor trebuie traduse în limba română de urgenţă. Ele sunt intitulate astfel: *Adolescenţă târzie* (partea a doua), *Tinereţea* (partea a treia), *Timpul studenţiei* (partea a patra) şi *Într-o lume ostilă* (partea a cincea, care se încheie cu capitolul *Fuga* sau *Refugiul*). Aceste memorii, care acoperă perioada de până la începutul Primului Război Mondial au menirea de a dezvălui o parte din istoria Bucovinei, care este, din păcate, mai puţin cunoscută. Memoriile îşi aşteaptă traducătorul în limba română şi editorul care le va publica. Ar fi păcat să nu le cunoaştem. Prin traducerea şi publicarea lor, istoriografia noastră îşi recuperează un autor şi-şi completează o pagină inedită din istoria părţii septentrionale a Moldovei istorice la cumpăna dintre secolele al XIX-lea şi al XX-lea, până la începutul Primului Război Mondial.

[16] Parteni

BDD-A32902 © 2014 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:50 UTC)